

Spółeczna ocena organizacyjnej strony wyborów samorządowych

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2018 roku

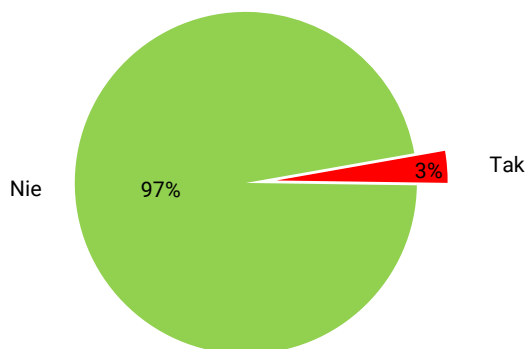
Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Podane przez Państwową Komisję Wyborczą wyniki ostatnich wyborów do sejmików wojewódzkich nie budzą wątpliwości wśród zdecydowanej większości Polaków (84%). Jedynie 3% ankietowanych uważa, że wyniki te nie są wiarygodne. Warto podkreślić, iż wśród respondentów, którzy deklarują, że głosowali 21 października, przekonanie o wiarygodności wyników wyborów do sejmików wyraża 91%¹. Zdecydowana większość głosujących w tegorocznych wyborach (97%) nie zauważyła żadnych nieprawidłowości w ich przeprowadzaniu².

CBOS

RYS. 1. Czy w trakcie ostatnich wyborów zauważył(a) Pan(i) jakieś nieprawidłowości w ich przeprowadzaniu?

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH GŁOSOWANIE W WYBORACH SAMORZĄDOWYCH
21 PAŹDZIERNIKA BR. (N=708)

Wśród badanych biorących udział w ostatnich wyborach samorządowych o nieprawidłowościach w ich przeprowadzaniu częściej niż inni mówili ci, którzy legitymują się wyższym wykształceniem (6% w tej grupie wyborców). Ponadto na różnego rodzaju nieprawidłowości w trakcie wyborów znacznie częściej zwracali uwagę wyborcy najmłodszy (9% w grupie wiekowej 18-24 lata) niż starsi – por. tabelę aneksową nr 1.

¹ Zob. komunikat CBOS „O wiarygodności wyników wyborów do sejmików wojewódzkich”, listopad 2018 (oprac. B. Badora).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (342) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich face-to-face wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 8–15 listopada 2018 roku na liczącej 999 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Nieprawidłowości, o których mówili badani, dotyczyły:

- braku miejsca w lokalu – ogólnie lub braku miejsca na rozłożenie kart do głosowania („niewygodne kabiny głosowania”, „zbyt mało miejsca do rozłożenia kart do głosowania”, „ciasno w lokalu wyborczym”);
- sposobu postępowania przez komisje z listami wyborców oraz ich podejścia do weryfikacji i ochrony danych osobowych („Komisja wyborcza od jednych głosujących żądała dowodu osobistego, a od innych nie”; „Miały być z racji RODO zasłonięte dane osobowe głosujących na liście wyborców, jednakże były widoczne”; „Poproszono mnie o podpis, że głosowałem, ale nie pokazano mi, co podpisywałem ze względu na RODO, po poproszeniu o pokazanie, co podpisuję, nie pokazano mi”);
- błędów komisji przy wydawaniu kart („Popisane karty do głosowania. Były kreski na kratkach do głosowania, nie chciano wymienić kart do głosowania”; „Otrzymałem 2 karty do głosowania do sejmiku wojewódzkiego, a nie otrzymałem karty do rady powiatu”);
- trudności z realizacją czynnego prawa wyborczego przez osoby niepełnosprawne oraz niezameldowane w miejscu stałego zamieszkania („Utrudniony dostęp do wyborów osobom niepełnosprawnym i użytkownikom ePUAP”);
- braku wywieszanej pisemnej informacji o skreśleniu kandydata („Dostałem ustną informację od przedstawiciela komisji wyborczej, że kandydat na prezydenta miasta z określonym numerem zrezygnował z kandydowania. Taka informacja w miarę możliwości powinna, moim zdaniem, być udostępniona wyborcom wcześniej w lokalu wyborczym. Powinna być napisana, a nie przekazywana ustnie”);
- skreślenia kandydata z listy na kilka godzin przed głosowaniem („słynna sytuacja ze skreśleniem z listy kandydata na kilka godzin przed głosowaniem”);
- niezrozumiałego dla osoby głosującej sposobu uporządkowania spisu wyborców, którym posługiwała się obwodowa komisja („bałagan z listami - nie było wiadomo, do kogo iść, żona była na jednej liście, ja na drugiej”);
- agitacji wyborczej w pobliżu lokalu wyborczego („na ogrodzeniu komisji wyborczej był plakat na radnego”);
- powołania niewłaściwych, niekompetentnych osób do komisji wyborczej („w komisji byli nowi ludzie, słabo przeszkoleni, były trudności z prawidłowym wypełnieniem protokołów”);
- procedur dotyczących pracy obwodowych i okręgowych komisji wyborczych („Procedury biurokratyczne związane z przekazaniem dokumentacji wyborów przez komisje przeprowadzające wybory komisjom liczącym wyniki. Bardzo długi czas oczekiwania na odbiór protokołów i materiałów wyborczych przez komisję okręgową”).

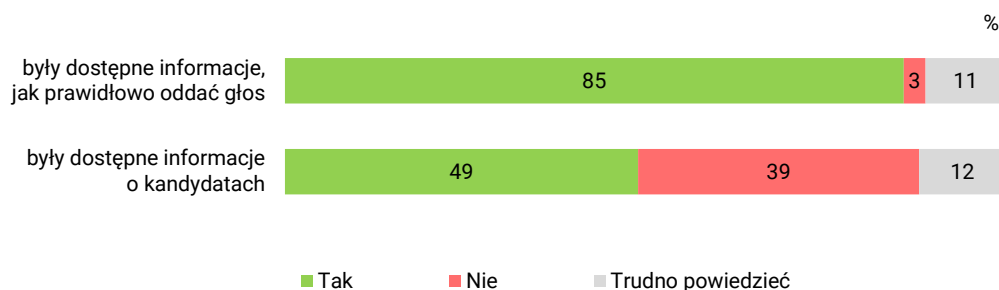
Uczestników ostatnich wyborów zapytaliśmy też o kilka konkretnych kwestii związanych z organizacyjną stroną głosowania, mogących mieć wpływ na ogólne wrażenie, jakie badani wynieśli z wizyty w lokalu wyborczym. Pierwszą kwestią była dostępność (widoczność) wywieszanych w lokalach informacji pisemnych.

Z relacji badanych głosujących 21 października wynika, iż znacznie częściej zauważali w lokalach informacje o tym, jak prawidłowo oddać głos (85% twierdzi, iż takie informacje były dostępne, a tylko 3% – że ich nie było), niż informacje o osobach kandydujących (zauważyło je 49% głosujących, 39% zaś twierdzi, że nie były one dostępne w lokalu wyborczym).

CBOS

RYS. 2. Czy w lokalu wyborczym, w którym Pan(i) głosował(a), w czasie Pana(i) obecności:

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH GŁOSOWANIE W WYBORACH SAMORZĄDOWYCH
21 PAŹDZIERNIKA BR. (N=708)

Relacje badanych związane są przede wszystkim z wiekiem – o braku dostępnej informacji, jak prawidłowo oddać głos, znacznie częściej niż młodszy mówili ci, którzy mają co najmniej 55 lat (por. tabelę aneksową nr 2), natomiast informacje o kandydatach najczęściej dostrzegali wyborcy z grupy wiekowej 18–24 lata (por. tabelę aneksową nr 3).

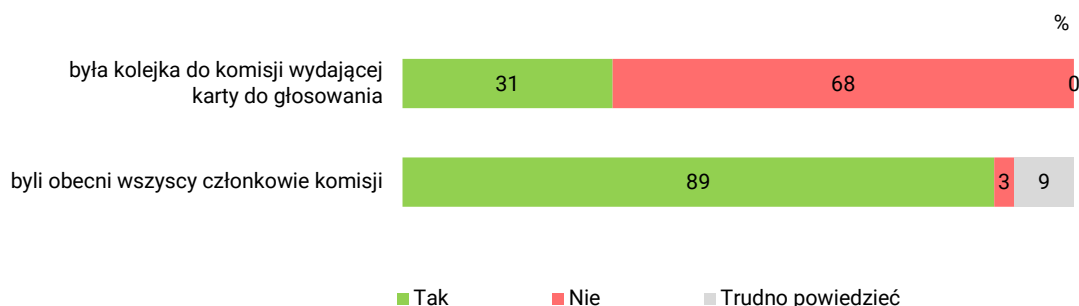
Większa niż w poprzednich wyborach frekwencja skutkowała tym, że w wielu lokalach wyborczych tworzyły się kolejki. Wprawdzie zdecydowana większość głosujących nie napotkała kolejki do komisji wydającej karty do głosowania (68%), jednak prawie co trzeci wyborca zaobserwował takie zjawisko (31%).

Warto dodać, iż kolejki do komisji nie wynikały na ogół z chwilowej nieobecności niektórych ich członków. Zdecydowana większość głosujących (89%) jest bowiem przekonana, że w trakcie, gdy oni przebywali w lokalu, obecni byli wszyscy członkowie komisji. Nieliczni badani, którzy zauważyli nieobecność części członków komisji, wspominali o kolejkach tylko nieznacznie częściej niż pozostali głosujący.

CBOS

RYS. 3. Czy w lokalu wyborczym, w którym Pan(i) głosował(a), w czasie Pana(i) obecności:

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH GŁOSOWANIE W WYBORACH SAMORZĄDOWYCH
21 PAŹDZIERNIKA BR. (N=708)

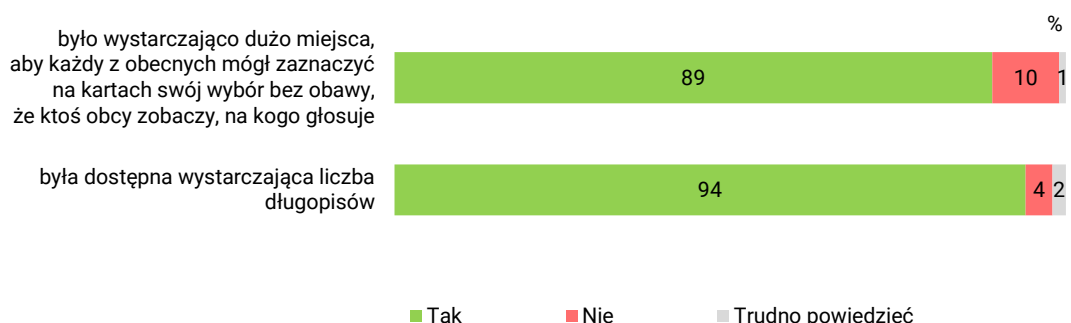
Kolejki w lokalach wyborczych najczęściej napotykali mieszkańcy największych miast, liczących 500 tys. i więcej ludności (45%). O kolejkach częściej mówili również wyborcy w wieku poniżej 35 lat niż starsi (por. tabelę aneksową nr 4).

Na komfort wyborców wpływ mają warunki, w jakich odbywa się głosowanie, a także tak prozaiczne kwestie, jak choćby dostępność długopisów. Co dziesiąty głosujący w ostatnich wyborach samorządowych zwrócił uwagę na złe warunki lokalowe, brak wystarczającej ilości miejsca, aby każdy z obecnych mógł zaznaczyć na kartach swój wybór, bez obawy, że ktoś zobaczy, na kogo głosuje. Tylko nieliczni (4%) twierdzą, że w lokalu, w którym głosowali, nie było dostępnej wystarczającej liczby długopisów.

CBOS

RYS. 4. Czy w lokalu wyborczym, w którym Pan(i) głosował(a), w czasie Pana(i) obecności:

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH GŁOSOWANIE W WYBORACH SAMORZĄDOWYCH
21 PAŹDZIERNIKA BR. (N=708)

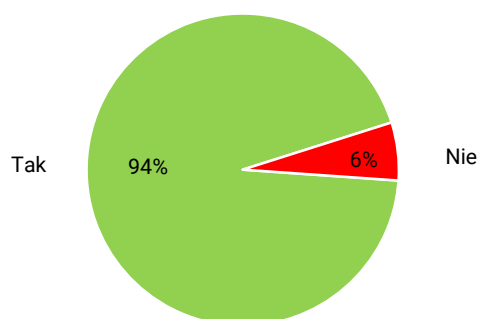

Na brak wystarczającego miejsca, aby każdy z obecnych mógł zaznaczyć na kartach swój wybór, bez obawy, że ktoś zobaczy, na kogo głosuje, znacznie częściej niż pozostali skarżyli się wyborcy z miast liczących co najmniej 500 tys. mieszkańców (35% w tej grupie – por. tabelę aneksową nr 6), co zapewne wiąże się z wyższą frekwencją niż przeciętna w mniejszych miejscowościach. Mieszkańcy największych metropolii najczęściej ze wszystkich wyborców skarżyli się także na brak wystarczającej liczby długopisów w lokalu wyborczym (19% w tej grupie – por. tabelę aneksową nr 7).

Istotnym aspektem organizacyjnym przy każdych wyborach jest poinformowanie uprawnionych do głosowania o miejscu, w którym mogą oddać swój głos. Zdecydowana większość dorosłych Polaków twierdzi, że wiedziała, gdzie mieści się lokal wyborczy, w którym miała głosować w ostatnich wyborach samorządowych. Im wyższy poziom wykształcenia, tym więcej zorientowanych w tym zakresie (od 88% wśród osób z wykształceniem podstawowym/gimnazjalnym do 98% wśród absolwentów wyższych uczelni) i analogicznie – im niższy poziom wykształcenia, tym więcej deklaracji, że badani nie znali adresu lokalu wyborczego, w którym mieli głosować (od 2% w grupie z wyższym wykształceniem do 12% wśród respondentów z wykształceniem podstawowym/gimnazjalnym) – por. tabelę aneksową nr 8.

CBOS

RYS. 5. Czy wiedział(a) Pan(i), gdzie mieści się lokal wyborczy, w którym miał(a) Pan(i) głosować?

Mniej zorientowani co do lokalizacji komisji wyborczej, w której mieli oddać głos, byli badani niegłosujący w wyborach samorządowych 21 października, jednak także w tej grupie zdecydowanie dominują osoby znające adres właściwej komisji.

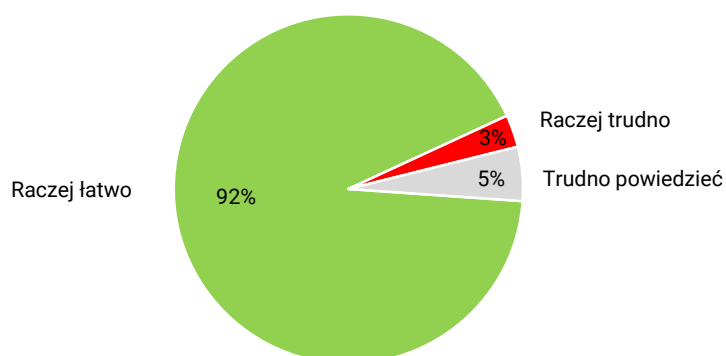
TABELA 1

Czy wiedział(a) Pan(i), gdzie mieści się lokal wyborczy, w którym miał(a) Pan(i) głosować?	21 października odbyły się wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich oraz I tura wyborów wójtów / burmistrzów lub prezydentów miast. Czy brał(a) Pan(i) udział w tych wyborach?	
	Tak, brał(a)m udział	Nie, nie brał(a)m udziału
	w procentach	
Tak	99	83
Nie	1	17

Dotarcie do lokalu wyborczego – mimo iż zwykle znajdują się one w pobliżu miejsca zamieszkania – może nastęrczać różnego rodzaju problemów (nie wszystkie lokale są w pełni dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych; na terenach wiejskich lokale bywają znacznie oddalone od miejsca zamieszkania wyborców), co w efekcie może wpływać na obniżenie frekwencji wyborczej. Pytani o tę kwestię dorośli Polacy na ogół twierdzą, że do lokalu wyborczego, w którym mieli głosować w ostatnich wyborach samorządowych, łatwo było się dostać (92%). Chociaż o trudnościach z dostaniem się do lokalu wyborczego mówiło tylko 3% ogółu badanych, warto zauważyć, iż w grupie rencistów, czyli przynajmniej w części osób z niepełnosprawnościami, taką opinię wyrażało aż 13% (por. tabelę aneksową nr 9).

CBOS

RYS. 6. Czy, w Pana(i) ocenie, łatwo czy też trudno było się dostać do lokalu wyborczego, w którym miał(a) Pan(i) głosować?

Opinię, że lokal wyborczy był łatwo dostępny, wyrażali niemal wszyscy, którzy wzięli udział w wyborach 21 października br., natomiast wśród deklarujących absencję 8% twierdzi, że do lokalu, w którym mieli głosować, raczej trudno było się dostać, co wskazuje, iż problemy z dostępnością lokalu wyborczego wpływają na obniżenie frekwencji.

TABELA 2

Czy, w Pana(i) ocenie, łatwo czy też trudno było się dostać do lokalu wyborczego, w którym miał(a) Pan(i) głosować?	21 października odbyły się wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich oraz I tura wyborów wójtów / burmistrzów lub prezydentów miast. Czy brał(a) Pan(i) udział w tych wyborach?	
	Tak, brał(a)m udział	Nie, nie brał(a)m udziału
	w procentach	
Raczej łatwo	99	76
Raczej trudno	1	8
Trudno powiedzieć	0	16

Z badania, które przeprowadziliśmy trzy tygodnie po wyborach samorządowych, wynika, iż – zdaniem większości wyborców – przebiegały one bez większych problemów organizacyjnych. Warto jednak przy organizacji następnego głosowania pochylić się nad kwestiami lokalowymi, czyli zarówno zapewnieniem wszystkim głosującym intymności przy zaznaczaniu swego wyboru na kartach wyborczych, jak i poprawą dostępności lokali wyborczych dla osób z niepełnosprawnościami.

Opracowała

Barbara Badora